

בס"ד, יום שלישי טז' אדר ב' תשע"א

שם:

זמן:

מבחן שבועי מסכת מנחות ע - עו (105)

א. (1) ליטרא בצל או ליטרא חיטים או שיבולים שתיקנם וחזר וזרעם והוסיפו בשיעורם, כמה צריך לעשר מהם, ומדוע? והאם אפשר לפשוט מדין זה הא דאיבעיא לן אי אזלינן בתר עיקר או לאו, ומדוע? (2) חיטים שגדלו בעציץ שאינו נקוב, וחזר ונקבו והוסיפו בשיעורם, כיצד ינהג עמהם בענין המעשר, ומדוע? (3) האוכל ביצים שנמצאו בנבלת עוף טהור, מה דינו ומדוע? ואמאי הובא נידון זה בסוגיין?

ב. (1) "תנא כוסמין מן חיטים שיבולת שועל ושיפון מן שעורין", לענין מה איירי הכא, ומניין? והאם סותר הוא להמבואר במתניתין, ומדוע? והאם האי כללא בדווקא הוא, ומניין? (2) מה הם המינים החייבים בחלה ומנין, ומה הוי אמינא בלאו האי ילפותא? ומה הם המינים האסורים באכילה ובקצירה קודם לעומר ומנין, ומה הוי אמינא בלאו האי ילפותא? (3) האם קליפות האוכלין מצטרפין לשיעור, ומדוע? (4) כיצד סברה הגמ' להעמיד את פלוגת ר' יונה ור' יוסי בר זבדא, וכיצד הסיקו ומדוע?

ג. (1) כמה צריך שהתבואה תגדל כדי שהעומר יתירה, ומניין? ואמאי דווקא מהתם איכא למילף? (2) מי נקרא "סודנא", ועל שום מה נקרא הכי? (3) מה טעם ההיתר בקצירת בית השלחין שבעמקים ובית האילן, ומהיכן ולפינן לה? (4) מה היו מעשיהם של אנשי יריחו בענין קצירת וגדישת העומר, והאם ברצון חכמים נעשו או לאו, ומדוע? והאם מיחו בידם? (5) מה הוא "מרכיבין דקלים כל היום", והאם הוא ברצון חכמים, ומדוע?

ד. 1) מה היה מעשיהם של אנשי יריחו בעינין ה"גמזיות", ומדוע נהגו הכי, וכיצד חכמים הגיבו על מעשיהם? והאם היו יכולים להנות מהן בהיתר, ומדוע? 2) מה היה מעשיהם של אנשי יריחו בעינין הפאה? והאם נעשה הוא ברצון חכמים, ומדוע? 3) הקוצר באמצע שדהו, האם מפסיק הוא לענין פאה (פרט)? והאם יש נפקא מינה עבור מי קצר? 4) באיזה אופן נאמר ההיתר ד"קוצר לשחת" קודם העומר? 5) האם התבואה שנקצרה קודם לעומר מותרת בהנאה, ומניין?

ה. 1) כיצד מקיימים את מצוות קצירת העומר לכתחילה, ומנלן? וכיצד הדין בדיעבד, ומנלן? והאם מוסכם הוא לכולי עלמא, ומניין? 2) כיצד יש לנהוג היכא דנטמא העומר קודם הקרבתו, ומדוע? 3) האם אפשר לקצור את העומר בשבת, ומדוע? והאם אפשר ללמוד את דינו מדין מכשירי מילה בשבת, או הקרבת חלבים ואיברים בשבת, ומדוע?

ו. 1) האם אפשר להקריב קרבנות ציבור בשבת או בטומאה, ומנלן? 2) אי נימא דשתי הלחם דעצרת דוחים את השבת, באיזה מלאכות איירי, ומדוע? והאם אפשר להוכיח ממאי דתנינא "כבשי עצרת אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה", ומדוע? 3) באיזה מנחות נאמר להדיא הדין דשייריהם לכהנים? והאם אפשר ללמוד מאלו המנחות אף לשאר המנחות, ומדוע?

ז. 1) מה נאמר בדין "אין חולקין מנחות כנגד זבחים", והאם יש להוכיח ממנה דשנינו דמטילין חלשים על הקדשים ביום טוב? ומהיכן ילפינן דין זה? וכיצד הדין בשאר הקדשים, ומנלן? והאם אפשר ללמוד קדשים מקדשים, ומדוע? 2) מה דין שייריהם של מנחות שעורים, ומנלן? 3) מה כוונת התורה במה דכתבה לאחר מחלוקתו של קורח "לכל קרבנם" "לכל חטאתם" "לכל אשמים", ומפני מה כתבתם התורה?

ח. 1) מי מקבל את גזל הגר שמת ואין לו יורשין, ומנלן? ומה דינו של גזל זה קודם שניתן לאותו שזוכה בו, ומנלן? והאם אותו שקיבלו יכול לקדש בזה את האשה, מנלן ומדוע? 2) האם גוי יכול להתנדב קרבנות, ומנין? והאם אפשר ללמוד את דינו ממאי דכתיב "ומיד כל בן ניכר לא תקריבו אלו לה", ומדוע? ואי נימא דיכול להתנדב, האם קרבנו טעון נסכים, ומנלן? ומה דין אכילת קרבנו (פרט), ומדוע? 3) האם גוי יכול להביא נסכים, ומדוע?

ט. 1) האם כהן יכול להקריב את קרבנות עצמו במשמר שאינו שלו, ומנין? והאם בכל הקרבנות הוא נאמר, ומנין? 2) כיצד סדר העבודה של מנחת חוטא של כהן, ומנין? והאם אפשר ללמוד את דינה ממנחת נדבתו? ומה דין אכילתה ומנין? 3) מה הוא הקושי בקרא "וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל", וכיצד פירושהו בסוגיין?

י. 1) כמה מלקיות לוקה האוכל מאימורי הקרבנות, ומשום אלו לאוין לוקה את אלו המלקיות? והאם דין זה נאמר אף בכהן האוכלו? וכמה מלקיות לוקה האוכל מדם או מחלב טמאים, ומשום מה? 2) באיזה דברים יפה כח מזבח מכח הכהנים? והאם המשנה נקטה לכולהו, ומדוע? 3) באיזה דברים נקטה המשנה דיפה כח הכהנים מכח המזבח, ומדוע נקטה דווקא להנך? 4) אלו מנחות חשיבי "לא נעשות בכלי", ומדוע?

יא. 1) כמה מתנות שמן טעונות מנחת סולת ומנחת מחבת ומרחשת ומנחת העומר, ומנין? וכיצד סדר נתינתן (פרט), ומנלן? 2) כמה מתנות שמן טעונות מנחות מאפה, ומנין? וכיצד סדר נתינתן? והאם כל השמן הבא עם המנחה משמש למנחה? 3) מה דינה של מנחת כהנים גבי "יציקה", ומאי שנה מדינה לענין הגשה?

יב. 1) כיצד נעשית "הפתיתה" (פרט), ומניין? והאם כל המנחות טעונות "פתיתה", ומניין? 2) מה היא "חביצא", ומדיכך רצו לפשוט את דין ברכתה? וכיצד הסיקו בברכתה, ומדוע? 3) המקריב או מביא מנחה, מה עליו לברך, ומדוע? והאם דין זה נאמר אף בשאר הקרבנות? 4) "ליקט מכולן כזית", על מה קאי האי מימרא, ומה הוא "מכולן"?

יג. 1) מה הוא "שיפה ובעיטה", ואת מה שפין ובעיטין, ומאי טעמא עבדינן הכי? וכמה שיפות ובעיטות צריכים לעשות, ובאיזה סדר עושין ומדוע? 2) כמה חלות בעינן להביא מכל המנחות, ומניין? והאם דין זה נאמר אף במנחה הבאה סולת? 3) מאי קמשמע לך שמואל בהא ד"לחמי תודה שאפאן ארבע חלות יצא", וכיצד עביד להו ומדוע? והאם אית מאן דפליג ומדוע? 4) האם אפשר להפריש לכתחילה תרומת לחמי תודה בעודו בלישה? והאם חל עליו שם תרומה כשמפרישו בעודו עיסה, ומדוע?

יד. 1) המנחות שמייעט או שריבה במדת חלתן, מה דינן ומדוע? 2) מכמה סאין היו מביאים את מנחת העומר, שתי הלחם ולחם הפנים, ומדוע? וכיצד הדין היבא שמייעט או ריבה במדת סאתן או עשרונן, ומדוע? 3) בכמה נפות היו מנפים את העומר שתי הלחם ולחם הפנים, וכיצד היה מעשיהם של אלו הנפות, ומדוע? 4) המתנרב מנחה, האם יכול לקנות חיטים או דחייב לקנות כבר סולת, מנין ומדוע?

בהצלחה!

תשובות למבחן מנחות ע עו

א. (1) לענין בצל אמר ר' יוחנן להדיא שיש לעשר השתא על כולו. ומסקינן דדוקא בצל דדרך זריעתו בכך ודמי לזורע דבר שורעו כלה דצריך לעשר כנגד כולו. אבל הזורע שיבולים והוסיפו, יש להסתפק האם אזלינן בתר תוספת, ואף אי אזלינן בתר תוספת יש להסתפק האם העיקר מתבטל וצריך לעשר אף כנגדו או לאו. אבל היכא דזרע חיטים דזרעין כלה וודאי דצריך לעשר כנגד הכל דהא דבר חדש הוא. וכתבו התוס' לעיל (סט): דאין להוכיח מהכא דלא אזלינן בתר עיקר להקל, דהא שאני בצל דדרך זריעתו בכך ומשום הכי החמירו בו.

(2) הוא ספק בגמ' האם יכול לעשר מינייה וביה, דאף הדעיקר גדל בעציץ שאינו נקוב, הא איכא תוספת גדולה בעציץ נקוב. ואף אם תמצא לומר דאזלינן בתר עיקר, איכא למימר דהכא שאני משום דהוי חדא זריעה וחשיב כאילו רק עתה השרישו. וכתבו התוס', דהיכא דלא ידוע מי הוא העיקר ומי הוא התוספת, הא שפיר יכול לעשר מינייה וביה, דממה נפשך איכא חיוב על חיוב ופטור על פטור. אבל היכא דניכר היכן היא התוספת, איכא ספק ואינו יכול לעשר מינייה וביה.

(3) לדעת רש"י, האוכל מתוך גופו של העוף, הוי כאוכל נבלת עוף טהור דמדמטא בגדים אבית הבליעה. אבל אם אוכל מבחוץ אינו מטמא בגדים. והתוס' כתבו, דאם הביצים גמורות, ליכא טומאה. ואם אינם גמורות, אם כולם בתוך מעיו, איכא טומאה, אבל ביצאו לחוץ כיון דמיתה עושה ניפול, לא חשיב כנבלת עוף טהור. והיכא דהביצים מקצת בפנים ומקצת בחוץ, רק באוכלן בעודן מחוברין טהור, אבל בתלשן איכא גזירה אטו יאכל את מה שהיה בפנים. והובא בסוגיין להקשות אהא דאמרין דהאוכל במחובר לאו שמיה אוכל ואין לחייבו חומש בתרומה, דהא לענין טומאת נבילת עוף טהור, חזינן דאף האוכל ממחובר איכא ביה טומאה. ודחו, דכיון דהעוף תלוש בהכי הוי דרך.

ב. (1) איירי לענין חלה, דאי לענין כלאיים, הא חיטים וכוסמין הוי כלאיים. ואי לענין חמץ בפסח או חיוב מצה, הא שנינו דהכל מצטרפין. וכתב רש"י דאף דבמתניתין קתני דמצטרפין זה עם זה, היינו דווקא באופן המבואר בהא תוספתא. והתוס' הביאו מהירושלמי דבבלול כולם מצטרפי, ובנשך רק על דרך זה האופן. ועוד כתבו, דאף דתני דכוסמין מן חיטין, לאו דווקא רק מין חיטים אלא אף מין חיטים וגם מין שעורים. אמנם כתבו בתירוק אחד דהני מילי היכא דבעינן לצירוף אבל אי יש שיעור באחד בלא חבירו, אין מצטרפין.

(2) המינין הם: חטים שעורים כוסמין שיפון ושיבולת שועל, וילפינן להו לחם לחם ממצה, דהתם ילפינן מדכתיב "לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל מצות", דווקא אלו דאתו לידי חימוץ כשרים. ובלאו האי דרשא הוי אמינא דאף אורז ודוחן חייב בחלה. ולענין איסור אכילה קודם העומר, נמי ילפינן דווקא אלו המינים, דאתיא בגזירה שוה דלחם לחם. וכתב רש"י דבלאו קרא הוי אמינא דאפילו שאר מינים. והתוס' כתבו, דהוי אמינא דווקא ממין העומר הוא נאסר. ולענין איסור קצירה קודם העומר ילפינן ראשית ראשית מחלה.

(3) קליפות חיטים הרכים כיון דנאכל וודאי דמצטרף. וקליפות שעורין מצטרף רק באופן דהם לחים. וכתב רש"י דצירופם הוא מדין שומר, דרק לחים הוי שומר. ובפירוש שני כתב, דיבשים כיון דאינם ראויים לאכילה אינם מצטרפין. אמנם תמה דתיפוק ליה מדין שומר.

(4) לדעת רש"י הגמ' סברה דנחלקו בזמן איסור אכילת העומר, דלר' יונה מומן הקצירה יש היתר והיינו בהאיר המזרח, ולר' יוסי בר זבדא בעינן דווקא הבאה. והוכיחו דלא נחלקו לענין הא אלא לענין השרשה קודם העומר האם תליא בקצירת העומר או בהבאת העומר, דאי לענין איסור אכילה נחלקו, אמאי לר' יונה לא כתבו לאיסור אכילה ואיסור קצירה בהדי הדדי, דתרווייהו הוי לפני פסח. וכתב רש"י דטפי מסתברא דגרסינן דלכתבו בתרווייהו לפני העומר, דאי אכילה הא אף בפסח אסור דלא דמי לקצירה דבלאו הכי לא קוצרין בפסח. והתוס' כתבו, דסלקא דעתין דנחלקו לענין איסור קצירה קודם העומר האם תלוי בקצירה או בהבאה, ודחו דאי הכי לר' יוסי בר זבדא דתלי לה בהבאה הוי ליה למינקט אכילה וקצירה לפני העומר.

ג. (1) עומר מתיר כל מה שנשרש קודם לקצירתו. וילפינן לה מדכתיב "אשר תזרע". אמנם בעינן שיירש דהא כתיב "בשדה". אבל מדכתיב גבי הבאת העומר דבא רק מאביב ומשמע דיש בשדה אף לא אביב והעומר מתירו, ליכא ראייה משום דאיכא למימר דמכל מקום בעינן שליש גידול. וכן מדכתיב גבי עומר "חרמש" דהוא שליש ליכא למילף דהשאר נותר בהשרשה, דאיכא למימר דמכל מקום בעינן שחת. ואף מדכתיב "קמה" ליכא למילף, דאכתי איכא למימר דמכל מקום בעינן אגם.

(2) או תלמידי חכמים על שם סוד ה' ליראיו. או עושי שיכר, ונקראו הכי על שם דיש בו סוד נאה שמעשרת ויכול לעשות גמילות חסדים. (3) ילפינן מסתירת המקראות דקרא אחד כתיב וקצרתם את קצירה והבאתם, וחד קרא אמר ראשית קצירכם, ואמר ר' בנימין דכל דהעומר בא ממנו בעינן ראשית קצירכם, אבל כל שאין העומר בא ממנו שפיר שרי בקצירה. והיינו טעמא דשרי לקצור בית השלחין שבעמקים. והוסיף רש"י דאיכא נמי משום פסידא. ולענין בית האילן, איכא למימר דהוא נמי משום דאינו ראוי לעומר ואיכא ביה פסידא. ואיכא למימר דמשום כלאיים נגעו בה, וילפינן לקמן מדכתיב "קצירכם" למעט קציר מצוה.

(4) לדעת ר' מאיר הוי קוצרין קודם לעומר ברצון חכמים משום דהוי בית השלחין שבעמקים. אבל מה שהוי גודשין לא נעשה ברצון חכמים דהא ליכא בה משום פסידא. אמנם לא מיחו בהם. ואף לדעת ר' יהודה, מסקינן דהקצירה נעשית ברצון חכמים, אבל הגדישה לא. וסבר דלא מיחו בהם.

(5) נותנים דקל זכר בתוך דקל נקיבה כדי שיצאו פירות טובים. והתוס' הביאו בשם הערוך דיש דקל נקיבה שמתאווה לזכר ומשיר פירותיו וכורכין לו דקל זכר ומשמר פירותיו. ואליבא דר' מאיר שרי משום דלאו מלאכה חשובה. והתוס' כתבו דווקא דקלים התיירו משום דיש בהם הפסד מרובה. ור' יהודה סבר דלאו ברצון חכמים נעשה, דאם שרי לכתחילה אמאי רק אנשי יריחו נהגו בה היתר.

ד. (1) היו נוהגים היתר בגמזיות שהקדישו אבותיהם, לפי דסברו דאין מעילה בגידולין דהרי אבותיהן הקדישו רק את העיקר. ונעשה שלא ברצון חכמים דהא יש מעילה בגידולין. ולדעת ר' מאיר לא מיחו בידם, ולדעת ר' יהודה כן מיחו בידם. וכתבו התוס' דאף דהקדש בזמן הזה מחללו על שוה פרוטה, מכל מקום מסתברא דהוא רק בבעלים. ועוד כתבו התוס' דאיכא למימר דאירי הכא בקונם ולא בהקדש. (2) היו מניחין פאה לירק שלא ברצון חכמים, לפי דעתה יפטרנה ממעשרות, וכיון דהוי הפקר רק לעניים הא לא הוי הפקר. ואף לדעת בית שמאי דהפקר לעניים נמי פוטר ממעשרות, הכא שאני דהוי הפקר בטעות.

(3) היכא דקצר לשחת קודם שליש גידול, לדעת ר' מאיר מפסיק כיון דלא חשיב קצירה, ומסקינן דלשיטתו אף בקוצר לאדם לא חשיב קצירה. ולדעת חכמים לא מהני להפסיק אלא אם כן יחרוש דהוי כגיר דמפסיק. ואם היה גדול משליש, מסקינן דלדעת ר' מאיר חשיב כהתחלת קצירה ולא מהני להפסיק. ולדעת ר' עקיבא אף בגדל שליש הוי הפסק. ונחלקו ב' התיירוצים בתוס' היכא דכבר עומד להקצר האם מהני להפסיק על ידי חרישה, או דלא מהני. ומבואר בסוגיין דאליבא דר' יהודה דעומר, דהתיר לקצור שחת לצורך בהמה רק עד שהביא שליש, הוא הדין לענין פאה, דרק בקוצר קודם שליש לבהמה לא חשיב קצירה ומפסיק.

(4) לדעת תנא קמא אליבא דר' יהודה, שרי רק באופן דהתחיל לקצור קודם שהביא שליש ודווקא לצורך בהמה. ולדעת ר' שמעון שרי אפילו הביא כבר שליש ואפילו לצורך אדם, וכן דעת ר' עקיבא. ודעת ר' מאיר דשרי אף לאדם אבל בתנאי שלא הביא שליש.

5) אמרינן בפסחים דמותרת בהנאה, ואיכא ראייה ממתניתין. ולרש"י התם הראיה היא מדכתיב קוצרין לשחת ואף מאכילים לבהמה חיטים גמורים. והתוס' כתבו דאף לבהמה הא לא התירו אלא קצירת שחת, והראיה היא מהא דשרי להמשיך לקצור אפילו אחר שכבר הביאה שלישי. ומקור הדין נלמד מדכתיב "קצירכם" שלכם יהיה.

ה. (1) לכתחילה בעינן קצירה בלילה וכמו שנתבאר לעיל דספירת העומר דכתיב בה תמימות תליא בקצירת העומר. וכן בעינן שיקצור לשם העומר וילפינן לה מדכתיב "מהחל חרמש בקמה". וכן בעינן מן הלח כדכתיב "כרמל". ובדיעבד כשר אף מן העומרים שלא נקצרו לשמו, וכן אם אינו לח, וכן אם נקצר שלא בזמנו, וילפינן לה מדכתיב "תקריב", דהיינו מכל מקום וכל שהוא. ואמרינן דרבי אלעזר ברבי שמעון סבירא ליה דכל שאינו קרב כמצוותו הרי הוא פסול, וכן מבואר ממתניתין דמגילה דקתני לעומר דומיא דחלבים דמצוותן בלילה, דאינם כשרים ביום המחרת, וכיון דעומר אינו כשר ביום המחרת, הוא הדין דאינו כשר ביום שלפני, דמאי שנא.

(2) לדעת רבי, אם יש לו אחרות ואפילו נקצרו עתה, יביאם ויקריבם בטהרה, דלמאן דאמר טומאה דחוויה, הא אפשר הכא לעביד בטהרה, ואף למאן דאמר טומאה הותרה, הא השייריים אינם ניתרים באכילה, ועדיף טפי להביא אפילו שאינו מקיים דין קצירה לכתחילה, ובלבד שיקיים מצוות אכילת השייריים. אבל אם אין לו שעורים אחרים, יקטיר העומר הטמא בשתיקה, כדי שלא יאמרו דנקטר בטומאה ויבואו להתיר אף מנחת יחיד בטומאה. ולדעת רבי אלעזר ברבי שמעון, לעולם יש לו להקריב העומר בשתיקה, משום דכל שלא נקצר כמצוותו הוא פסול ואי אפשר להקריב ממנו.

(3) מסקינן דלרבי דבדיעבד מהני לקצור אף לא בזמנו, כיון דסבר כרבי עקיבא רבו דמכשירים דאפשר לעשותן מערב שבת אינם דוחין את השבת, הוא הדין דאין מחללים השבת כדי לקצור. וכתבו התוס' דאף דהכא מצוותו לכתחילה בזמנו, מכל מקום מסתברא דדוחה שבת דומיא דתמיד דאי אפשר אלא בזמנו. ואף דלענין הקטרת חלבים אמרינן דשרי אפילו בשבת ולא ימתין ללילה, היינו משום דכבר ניתנה שבת להדחות עבור השחיטה, ואמרינן דיש לדחות אף לענין האימורים משום דחביבה מצוה בשעתה. ולרבי אלעזר ברבי שמעון שאינו יכול לקצור אלא בזמנו, אמרינן דשפיר דוחה את השבת, והיינו משום דסבר כר' ישמעאל דדרשינן דדוקא קציר רשות נאסר בשבת, אבל קצירת מצוה אינה נאסרת.

ו. (1) בתמיד נאמר להדיא בתורה דדוחה שבת. וילפינן אף לפסח בגזירה שוה דבמועדו מועדו. ובפסח נאמר "איש איש לרבות בטומאה, וילפינן בגזירה שוה דמועדו מועדו דהוא הדין לתמיד. ובשאר מוספי הרגלים, ילפינן מדכתיב בפרשת פנחס "במועדיכם". ולענין עומר והקרב עמו ושתי הלחם והקרב עמהם דכתיבי בפרשת אמור, ילפינן מדכתיב בסוף הפרשה "וידבר משה את מועדי ה'", דהכתוב קבע מועד אחד לכולם.

(2) אי נימא דמלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת נמי דוחה את השבת, איכא למימר דהוא הדין דקצירה טחינה והרקדה דוחה את השבת. אבל אי נימא דמאי דאפשר לעשות מערב שבת אינו דוחה את השבת, צריך לומר דרק האפיה דוחה את השבת, ולמאן דאמר תנור מקדש, דאי אפי לה מאתמול הא איפסלא בלינה. ואף דשנינו דשחיטת הכבשים מקדשתן, לאו למימרא דהיא המקדשת, ואף האפיה יכולה להעשות מערב שבת, ואי אמרה תורה דדוחה על כרחך דדחי אף מה דאפשר לעשותה מערב שבת, משום דשחיטת הכבשים מהני רק לענין לאקבועי עם זבח זה דאסור לשנותן הלחם לכבשים אחרים, והתוס' לעיל כתבו דאתי למימר דרק לאחר שחיטת הכבשים איכא פסול יוצא.

(3) במנחת סולת מחבת מרחשת ומאפה תנור נאמר להדיא דהנותרת ממנו יאכלו אהרון ובניו. ומדכתיב "וזאת תורת המנחה וגו' והנותרת ממנה יאכלו אהרון ובניו" ילפינן לשאר מנחת חטין דנאכלות. וכתב רש"י דהיינו משום דסתם מנחה של חטין הוי. והתוס' כתבו, משום דשעורים הם מאכל בהמה ולהכי הוי אמינא דדוקא בחיטים אמרה תורה דהשייריים נאכלים.

ז. (1) לדעת רש"י (הנדפס), וכן התוס' באחד התיורצים, נאמר דאין לחלק המנחות כנגד הזבחים, אלא כל דבר יחלקו בפני עצמו, וכן שמעינן מהא דשנינו דמטילין חלשים על הקדשים. וכן בשאר דוכתי נקט לשון חלוקה. והתוס' הבינו דאף במנחות עצמם לא עושים חלוקה, אלא כל אחד יטול כרצונו. ומאי דשנינו לשון חלוקה לאו למימרא דהיא חלוקה שוה. אי נמי מפני דרכי שלום התקינו לחלוק בגורלות. ועוד כתבו דאף דחולקין בשוה, מכל מקום לא חשיב חלקו לענין לקדש בו את האשה. וילפינן דין זה מדכתיב "וכל המנחה אשר תאפה" ובסיפיה דקרא כתיב "לכל בני אהרון תהיה". ושאר הקדשים נמי לא חולקין ואיתרבי מדכתיב בהאי קרא אף מחבת ומרחשת ובלולה וחריבה, ואין ללמוד מהדדי, דאיכא למימר דדוקא באלו דלא שייכי בהדדי איכא קפידא, דמנחות ועופות שייכי אהדדי בהא דמנחות אתו תחת עופות, ועופות וחבחים שייכי אהדדי בהא דהוי מיני דמים, ומנחות ומנחות תרווייהו מעשייהם ביד. ולקדשים קלים ילפינן מדסמיך ליה "ואם על תודה".

(2) אף הם נאכלים לכהנים. ולרבנן פשיטא דנאכלים מהא דבעינן קמיצה, דאי לאו לאכילה למה לי קמיצה. ולר' שמעון דאמר דמנחת חוטא דכהן דנקמצת אף דאין שייריה נאכלים, לדעת חזקיה יליף מדכתיב "וכל מנחה בלולה וחריבה", דלחטים לא צריכה דילפינן מזאת תורת, ועל כרחך דאתי לבלולה וחריבה דשעורים, נאי נימא דרבי יוסי בר יהודה לעיל (סג): דדרש מכל דאין מאפה תנור בא מחלות ורקיקים ביחד, נמי סבר כר' שמעון דמשכחת קמיצה בלא שהשייריים ניתרים באכילה, איכא למימר דמאי' דרש להן. ולדעת רבינא ילפינן לה מדתני לוי "דלכל מנחתם" דכתיב במעשה דקורח אתי למנחות שעורים.

(3) לכל קרבנם אתי ללוג שמן של מצורע, דאף דכתיב בהאי קרא "מן האש", לוג שמן נאכל אפילו דאינו שיירי האש. ומדכתיב לכל חטאתם ילפינן לחטאת העוף דלא אמרינן דנבילה היא ואסורה באכילה. ומדכתיב לכל אשם ילפינן לאשם מצורע דאף דאתי רק להכשיר ולא קרינן ביה אשר כופר, אפילו הכי נאכל לכהנים.

ח. (1) הכהן המשמש באותו משמר שמביא בו את איל האשם. וילפינן לה מדכתיב "מלבד איל האשם". וקודם שניתן לכהן יש בו מעילה, וילפינן לה מדכתיב "המושב לה' לכהן" דדרשינן לה דקנאו השם ונתנו לכהן. ואותו שקיבלו יכול לקדש בו את האשה, משום דכתיב "אשר ישיבו לי קדש קדשים הוא לך הוא ולבניך". וביארו התוס' דאף דקודם שניתן לכהן הרי הוא כקדשים, מכל מקום לאחר שניתן לכהן ניתן הוא לכל צורכו.

(2) אף גוי יכול להתנדב קרבנות לצורך עצמו או לצורך קרבן ישראל, דכתיב "איש איש", ולדעת ר' יוסי הגלילי יכול להתנדב עולה שלמים ותודה, וכן עופות עצים יין ולבונה, וילפינן לה מריבויא דקרא לכל נדריהם ולכל נדבותם. ולדעת ר' עקיבא אינו יכול להתנדב אלא עולה כדכתיב בסיפא דקרא "אשר יקריבו לה' לעולה". והא דכתיב גבי בעלי מומים "ומיד כל בן ניכר לא תקריבו מכל אלה", אין ללמוד דאילו תמימים יכולים להקריב, משום דאיכא למימר דאילו בתמימים איסור איכא אבל לאו ליכא. וכן איכא למימר דאתי למימר דאינו יכול להתנדב לצורך הציבור. וכל היכא דמביא קרבן, טעון הוא נסכים דהא כתיב גבי נסכים "ככה" לעיכובא. ואף אי נימא דיכול להביא שלמים, דעת רב הונא דאין קרבנו נאכל, או משום דליבו לשמים, או משום דכתיב בקרא לה' לעולה. ומכל מקום אם מקדישו לצורך שלמי

הישראל, שפיר נאכלים, דהא נתנו במתנה לישראל. ומסקינן, דמתניתין דקתני דאף מנחת גוי נאכלת, אליבא דר' יוסי הגלילי אתיא. ורב הונא כר' עקיבא אתיא דאינו יכול להביא אלא עולות.

3) לדעת ר' יוסי הגלילי, נחלקו ב' התיורוצים בגמ' האם גוי יכול אף להביא נסכים בפני עצמן, דילפינן לה מריבויא דלכל נדריהם ולכל נדבותם, או דממעטינן ליה מדכתיב גבי נסכים "האזרח". ודעת ר' עקיבא דאינו יכול להביא נסכים בפני עצמן. אמנם אמרינן דכשריבתה התורה דגוי יכול להביא עולה, היינו עולה וכל אבזרה, והיינו נמי נסכים הבאים עם העולה.

ט. 1) ילפינן מדכתיב "ובא בכל אות נפשו וגו' ושרת ככל אחיו הלויים" דכל כהן יכול להקריב קרבנות עצמו בכל עת ובכל שעה. והאי דינא נהוג אף בחטאת, כדכתיב "וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשגגה", דהאי בשגגה מיותר הוא ודרשינן לה דאפילו על חטא דנפשו יכפר. ולדעת תנא קמא מדכתיב גבי מנחת עולה ויורד "והיתה לכהן כמנחה" ילפינן דאף בחטאת הבאה על מזיד כקרבן עולה ויורד, הכהן יכול לעשותה בעצמו. [אמנם ר' שמעון דרש מהאי קרא דמנחת חטא דרשה אחרונא].

2) לדעת תנא קמא כיון דאין שייירה נאכלים דהא כתיב "וכל מנחת כהן כליל תהיה", אף אינה נקמצת וכולה נקטרת כליל כמנחת חביתין. ומאי דכתיב במנחת חוטא "והיתה לכהן כמנחה" אתי רק למימר דיכול להקריבה כמנחת נדבתו, אבל לאו למימרא דיכול לאוכלה. ולדעת ר' שמעון אף דינה כשאר המנחות להקמץ והקומץ קרב לעצמו והשיריים קריבים לעצמן, דלהכי הוקשה למנחה והיינו מנחת ישראל. ומכל מקום אינה נאכלת, משום דכתיב "והיתה לכהן כמנחה" דרק לכהן הוקשה למנחה והיינו דעושה בו עבודת קמיצה, אבל לאישים לא הוקש למנחה, דהכא הרי כולו קרב. ולדעת רבי אלעזר ברבי שמעון, רק הקומץ נקטר אבל השיריים מתפורים לאיבוד על שפך הדשן, וכתבו התוס' דהיינו מקום שריפת פרים הנשרפים, [דאין לומר דהוא שפך הדשן דבחוץ, דהא להסלקא דעתין בגמ' דמתפור על בית הדשן משום הקרבה תפסל ביוצא, וכן אין לומר דהיינו מקום תרומת הדשן, דהא בזמן עשיית המנחות כבר נצטנן הדשן ששם ואין תועלת בפיוורו שם]. וילפינן לה מדכתיב בקרא "וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל" ועל כרחך דלאו בחדא מנחה איירי דהא אם היא כליל אין צריך לומר דאינה נאכלת, ומסתברא דמנחת חוטא נאמר דלא תאכל אבל לא כליל, משום דהשיריים מתפורים על בית הדשן, ובמנחת נדבה נאמר כליל דדמי טפי למנחת חביתין דנאמר בה כליל בהא דבסיים ריחיה ותדירה ולא באה על חטא.

3) אי נימא דאיירי במנחה אחת, סגי בהא דכליל תהיה ואמאי כתב גם להא דלא תאכל. ואיירי ורבא פירשו דקאי על שתי מנחות, דעל מנחת נדבה נאמר הא דכליל תהיה, ועל מנחת חוטא נאמר הא דלא תאכל, אבל באמת אין כולה נקטרת וכדאמר רבי אלעזר ברבי שמעון. [ונחלקו אביי ורבא כיצד מחלקים את הפסוק]. ולדעת ר' שמעון ורבנן דאף מנחת חוטא כולה כליל, הא דחזרה התורה לכתוב לא תאכל, היינו ללמד דיש לאו באכילתה, ומדכתיב כליל ילפינן לגזירה שוה כליל ליתן לא תעשה אף במנחת חביתין, וליתן כליל תקטר אף בשאר מנחות דכהן.

י. 1) האוכל מכליות הקרבן לוקה משום לאו דזרות דכתיב "וכל זר לא יאכל קודש" דאף דהאי קרא נאמר גבי תרומה, מכל מקום ילפינן מינה אף לקודש בגזירה שוה דחט חט, דמהתם ילפינן נמי אזהרה למעילה. וכן לוקה משום לאו "דכליל תהיה לא תאכל", דכל דהוא בכליל יש לא תעשה על אכילתו [אמנם כתבו התוס' דהוי לאו שבכללות ולא ברירא דלוקין עליו]. והתוס' הביאו גירסא דלאו דזרות היינו מ"זר לא יאכל כי קודש הם", ולגירסא זו איכא ג' מלקיות [אמנם כתבו התוס', דהאי לאו לא נאמר אלא היכא דהותר לכהנים]. ודינים אלו נאמרו אף בכזה, דהא אף הוא זר גבי האימורין. והאוכל מדם טמא לוקה משום שתי אזהרות דנאמרו בדם, ולר' יהודה לוקה אף משום לאו דזרות אבל אינו לוקה משום לאו דטומאה, דהא איכא מיעוט. אבל אינו חייב קרבן על לאו דזרות דהיינו מעילה, דהא איכא מיעוט מקרבן מעילה. והאוכל חלב לוקה אף משום טומאה ומשום זרות.

2) כח המזבח יפה במנחת כהנים ומנחת חביתין ומנחת נסכים, ולדעת שמואל אף בנסכים עצמן הבאים בפני עצמן דעולין על האישים. וכן לבונה ועצים אליבא דרבי עולין כולן למזבח. והמשנה לא נקטה לנסכים עצמן משום דסברה דאף הם נשפכין לשיתין כנסכי הקרבן. וכן לא נקטה לעצים ולבונה משום דאיירי רק במידי דאכילה.

3) כח הכהנים יפה בשתי הלחם ולחם הפנים, אבל בשאר מידי לא מצאנו דכולהו לכהנים, דהא בלוג שמן של מצורע איכא מתן דם על הפרוכת (כן כתב רש"י. ולתוס' אין מתן דם בפנים). ובחטאת העוף הא איכא דם למזבח. ונקטו דווקא לשתי הלחם לאשומעינן דאף היכא דבאים לבדם נאכלים לכהנים ולא אולי לשריפה.

4) מנחת מאפה תנור לא חשיבא נעשות בכלי. וכתבו התוס' דהוא משום דסבירא ליה דאין תנור מקדש.

יא. 1) בכל אלו המנחות איכא שלש מתנות שמן, נתינת שמן קודם נתינת הסולת, ונלמדת היא מדכתיב במרחשת "סלת בשמן תעשה", וילפינן קרבנך קרבנך אף למנחת מחבת. וכתבו התוס' דאחר דילפינן דהוא הדין למחבת, יש ללמוד דהוא הדין לשאר המנחות כמנחת סולת ומנחת העומר דילמד סתום מן המפורש. ולאחר נתינת הסולת איכא "בלילה" ואיכא נמי "יציקה" ונלמד הוא מדכתיב במחבת, ובגזירה שוה דקרבנך קרבנך ילפינן אף למרחשת. ולענין יציקה איכא ריבוי "מנחה" לרבות אף לשאר המנחות, וכתבו התוס' דבלילה ילפינן לשאר המנחות מסברא בעלמא דילמד סתום מן המפורש. ונחלקו רבי ורבנן אימתי הוא זמן הבלילה במרחשת ובמחבת הנאפות. לדעת רבי הבלילה נעשית לאחר האפייה, דהא כתיב "חלות בלולות", ודעת רבנן דאין ללמוד מחלות בלולות, דהא בלחמי תודה נמי כתיב חלות בלולות, והתם על כרחך דנבלל בעודו סולת, דהא אין סיפוק ברביעית כדי לבלול את החלות היבשות דבלעי טובא, אלא בעודן סולת נבללות, כדכתיב "סולת בלולה".

2) מנחת מאפה תנור התמעטה מיציקה, דהא בקרא דיציקה כתיב "יצקת עליה שמן מנחה היא" ואיכא ביה תרי מיעוטי ומסתברא דלמעט מנחת מאפה אתי דיש בה ב' מינים. אבל טעונה מתן שמן בתחילה דהא לא התמעטה, ובחלות בעינן אף בלילה כדכתיב להדיא חלות בלולות, ובריקינן בעינן משיחה כדכתיב להדיא "רקיקי מצות משוחין בשמן", ומושחן כעין כי [או צורת ט'. או צורת ג'. או צורת נ'. או צורת כ, והתוס' הביאו עוד בשם הערוך דכי היינו דנותן שמן ונמשך אילך ואילך]. ואמרינן בברייתא דאמר ר' שמעון בן יהודה משום ר' שמעון דהשאר מתחלק לכהנים. אמנם דעת תנא קמא שם בברייתא דהמשיחה היא על פני כולה, ומושח וחוזר ומושח עד שיכלה כל השמן.

3) חייבת ביציקה, ואף דלענין הגשה איכא למאן דאמר דמעט לה, שאני התם דאיכא ג' מיעוטים ואמרינן דחד למעט שתי הלחם ולחם הפנים, וחד למעט מנחת נסכים, וחד למעט מנחת כהנים. אבל ביציקה דאיכא רק תרי מיעוטי עדיף טפי למעט מנחת מאפה תנור דיש בה ב' מינים וצריכה ב' מיעוטים.

יב. 1) הפתיתה נעשית על ידי שמשבר אחד לשתיים ושתיים לארבע, וילפינן לה מדכתיב "פתות" והיינו שתיים, ומדכתיב "פיתים" ילפינן לעוד שתיים. ודין הפתיתה נאמר בכל המנחות משום דכתיב גבי פתיתה "מנחה". מלבד מנחת שתי הלחם ולחם הפנים דמעטינן להו מדכתיב "אותה". ובמנחת ישראל דטעונה קמיצה, יש לו להבדיל הפתיתין. ובמנחת כהנים דאין בה קמיצה אינו צריך להבדיל הפתיתין. אבל

במנחת כהן משיח פותתה רק אחד לשתים משום דכתיב בה ר' שמעון, כל היכא דבעינן פתיתה בעינן לפותתו לחתיכות בגודל כזית. ועוד אמר ר' שמעון דכל מנחה שאינה נקמצת אין בה דין פתיתה.

(2) חביצא לדעת רש"י היא תבשיל שמפררין בו פת. והתוס' כתבו דאינו תבשיל, אלא הן פתיתים דקים שהדיבין בדבש או בחלב. ואמרינן דאם יש בפירורים כזית יש לברך המוציא לחם, ואם הם פחותין מכזית מברכים עליה בורא מיני מזונות. ורצו להוכיח מהא דקתני דר' שמעון אומר דפותת המנחה לפתיתין דכזית, ואפילו הכי שנינו דמברך עליה המוציא. ודחו דהא איכא למאן דאמר דמחזירה לסולתה ואף לאותו מאן דאמר מברך המוציא. וכן ממאי דקתני צירף מכולן כזית וכו' איכא למימר דבאו מלחם גדול שאני. ומסקינן, דאף אם יש בה פירורין פחות מכזית, כל דיש עליה תורתא דנהמא יש לברך עליו המוציא. וכתבו התוס' דאם יש לו לחם שלם, יש לו לברך על השלם.

(3) ללישנא קמא ברש"י, אמרינן דכהן שאכתי לא הקריב מנחה בזו השנה, יש לו לברך שהחיינו. וכתבו התוס' דהא מצוה הבאה מזמן לזמן היא, דהרי חילקו המשמרות ולכל כהן יש זמן קבוע פעמיים בשנה להקריב קרבנות. וללישנא בתרא ברש"י, קאי על אף על הישראל דלא הביא מנחה מימיו, דיש לו לברך שהחיינו בהבאתה. וכתבו התוס' דבתוספתא מבואר דהוא הדין בובחים ולא רק במנחות.

(4) לדעת רש"י ליקט מכולן קאי על פתיתין פחות מכזית, ולא לענין מנחות איירי, דהא אמרינן התם "ואם חמץ" ומנחות הא לא באות מן החמץ. והתוס' כתבו דקאי על חמשת המיני דגן.

יג. (1) שיפה היינו לשפשף ביד, ובעיטה היינו לבעוט בעובי האגרוף או בפיסת היד, או ברגל. ולתנא קמא שפין ובוטטין בחיטים כדי שיהיה נוח להשיר הקליפה. ולדעת ר' יוסי עבדינן הכי בבצק כדי שיהיה נאה. [והתוס' הביאו תוספתא דר' יוסי אף קאמר, ודלא כמסקנת סוגיין]. ובעינן שלוש מאות שיפות וחמש מאות בעיטות, ומספקא לן אי הולכה והבאה חד או תרי. ועושה שיפה אחת ובוטט שתיים, ושף שתיים ובוטט שלש, דעל ידי מנין זה יהיה לשלוש מאות שיפות חמש מאות בעיטות.

(2) בלחם הפנים מבואר להדיא בתורה דבעינן י"ב חלות. וילפינן בגזירה שוה דחוקה חוקה דהוא הדין במנחת חביתין. ובלחמי תודה מבואר להדיא מן הפסוקים דבעינן עשר מכל מין. ולענין שאר המנחות, לדעת ר' יהודה כולוהו בעו עשר דילפינן לה מלחמי תודה, ומסקינן דהוא משום דעדיפא למילף הדיוט מהדיוט. ולדעת ר' מאיר כולוהו ילפינן מלחם הפנים דבעינן י"ב, דעדיף למילף קודש מקודש, ולא מלחמי תודה דלאו כולוהו קודש. מלבד לחמי תודה דמפורש בו בהדיא עשר, וכן חלות נזיר דילפינן לה מדכתיב "תורת שלמיו". וכתב רש"י דאף מנחת סולת יש להביאה בעשר חלות אף דלא אופין אותה.

(3) קמשמע לן שמואל דבדיעבד אינו מעכב המנין של החלות. ואמרינן דאיכא תנאי דפליגי בהא, דהא כיון דכתיב "מצות" יש לומר דהתורה הקפידה שיהיה מצות ולא מצה אחת. ואמרינן דלשמואל צריך לומר דמפרישן בעודן עיסה, דהא לאחר האפיה הא אינו יכול לתרום, דהא בעינן לתרום משלם.

(4) כתבו התוס' דמוכב בנדה דאף לכתחילה אפשר להפריש בעודו עיסה. ומכל מקום אין לו שם תרומה גמורה, דהא עד שלא ישחטו הזבח לא קדשי, ושחיטת הזבח יכולה לקדש רק לאחר קרימת פנים בתנור.

יד. (1) בלחם הפנים וחביתין כהן גדול, כיון דכתיב בהו "חוקה" מנינן מעכב. ובלחמי תודה וחלות נזיר, איכא פלוגתא דתנאי האם מדכתיב "מצות" המנין מעכב או לאו [ובחלות נזיר ילפינן מתורה דכתיב בהו שלמיו]. ובשאר המנחות אפילו במאפה תנור, כיון דרק כתיב בה "מצת" כולי עלמא מודו דבדיעבד אינו מעכב.

(2) מנחת העומר הייתה באה מג' סאין וכן שתי הלחם, ואף דעומר הוא רק עשרון ושתי הלחם הם ב' עשרונות, מכל מקום עומר דבא מן השעורין דיש בו יותר סובין, כדי להוציא עשרון מובחר בעינן ג' סאים, אבל שתי הלחם דהם מחיטין סגי בג' סאים לצורך ב' עשרונים. ולחם הפנים היה בא עשרים וארבעה סאין לצורך עשרים וארבעה עשרונים, כיון דיכול לבוא מן הישן דאין בו כל כך סובין. ומכל מקום אין מדת סאתן מעכבת אבל מדות עשרונן מעכבת. [וכתב רש"י ב' פירושים, או דקאי על כל מנחה משום דאם מיעט הוי קומץ חסר ואם יתר נמי הוי קומץ חסר, דהא יש בקומץ אף מן היתר. או דקאי על מדת העשרונות של פר ואיל וכבש דאיכא גזירת הכתוב למדת עשרונן].

(3) עומר ב"ג נפות, שתי הלחם ב"ב נפות, ולחם הפנים ב"א נפות. ודעת ר' שמעון דאין קצבה לנפות לחם הפנים, והעיקר דתהיה סולת יפה. וענין הנפות הם דמתחיל בדקה להסיר האבק ואחר כך בגסה, וחזור לנפות את היוצא בדקה דהיא יותר גסה מן הדקה הראשונה, כדי שתוציא סולת, וכן חזור ועושה, דלעולם מה שקלטה הגסה נותן לתוך הדקה, ומה קלטה הדקה נותן לתוך הגסה, ומה שיוצא מן הדקה הוא הסולת.

(4) אינו יכול לקנות חיטין, משום דאין כל אדם יודע לנפות היטב, ודווקא בלחם הפנים משום החיסכון אמרה תורה "ולקחת סולת ואפית", דכיון דהוא בכל שבת ויש בו כ"ד עשרונין הקילה התורה לקנותו חיטים ולא לקנותו סולת דהוא יקר טפי.